

FAMILEA

DIARIU BELETRISTICU SI ENCICLOPEDICU — LITERARIU.

A FOSTU ODATA...

A fostu odata, cá-'n povesti,
Destu'n cá-a fostu odata
In codrii tierei românesci
Unu dulce chipu de féta;

Si multu frumósá mai érá,
Batutu-o-'ar' fi noroculu,
Cátu anim'a ti-o 'nflacará
Si ti-o ardea cá foculu.

Pre faci'a ei de dulce crinu
Luciáu dóne margele,
Gândeá-i cá vedi pre-unu ceriu seninu
Rídiéndu d'albele stele;

Si-aveá unu versu, unu dulce versu
De-ti imbetá sêmtirea,
Cá-a pèrèutielloru dragu mersu,
Cá-a frundielloru — sioptirea;

Si-unu peru bogatu pre-unu sênu rotundu
Ce tremurá intr'un'a,
Cá sênu lu mării albu si-afundu
Stêrnindu-se furtun'a.

Si cându copil'a í-si scaldá
Trupsioru-i albu in spume
Lacomu si galesiu se uitá
Sórele din cea lume; —

Si Fetu-frumosu ce o-a zaritu
Trecúndu pre-acolo-odata
Jurá cá-'n lume nu-a 'ntélnitu
Asia-unu odoru de féta.

Si amêndoi cu-acel'a-si gându
S'au indragitu de féta,
Si ea le respundea rídiéndu:
— Cum voiu iubi de-odata ?

„Au poti tu Sóre se impartii
„Si umbra si caldura ?

„De poti me lasu la-ori care 'n braçiu
„Si í-lu sarutu in gura !

„Cum cereti dar' se ye impartiu
„O biata animutia ? —
„Din doi deci unulu me lasati
„La celu-alaltu dragutia !

Dar' nice unulu nu voia
La celu-alaltu se-o lasa,
Cá-ci fie-carele-o doria
Dragutia si mirésa.

— „In lumea dragostei se vîi
„Dicea blondinulu sóre
„Cá o se te facu in veci se fi
„Cu rîsu pre buzisióre.

— „Ba nu ! remâi tu pre pamêntu
„In a iubirei braçie,
„Si-o se-ti facu raiulu celu mai sântu
„De dragoste si viétia.

— „Copila ! — érase o rugá
Sórele cu'ntetîre
„Io-ti dau ce elu nu-ti póte dá:
„Viéti'a 'n nesfêrsire.

— „Ba nu ! — diceá ér' Fetu-frumosu,
„Vino-'n a mele braçia,
„Cá ceriulu, codru-i mai frumosu
„Cându traiu-i cu dulcétia.

Si amêndoi o-au farmecatuu
Pre o forma pre copila,
S'ar' fi 'nvoitu de celu-alaltu
Inse i-erá prea mila.

Cá ci amêndoi érau copii
Nascuti din sarutare,
Frumosi cá dragostea dintâiu
Ce capetu nu mai are.

— „Lasati-me 'n liniscea mea, —
 In urma le respunde,
 „Voi améndoii vreti aceea —
 „Ce-a-si dá si n'am de unde.

— „Ei bine! dice Fetu-frumosu,
 „Remâi de mine dara,
 „Unu doru nebunu si nemilosu
 „Se te-arda cá o para.

— Si sórele i dice ér'
 „Unu doru nebunu te-ajunga
 „Cá drumulu meu fara hotaru
 „Dorerea-ti fie lunga.

Apoi pornesce Fetu-frumosu
 Si Sórele pornesce,
 Si 'n urm'a loru codrulu frundiosu
 Doiosu ingalbinesce.

Copil'a plânge de necazu
 Si-si rumpe-anim'a 'n dóue, —
 „La ce mi-ai fi buna de adi?
 „Voinici! vi-o-impartiescu voue!

Asia plângiá — inse 'nzadaru
 Că-ci ambii-in pribegie
 Pre drumulu celu fara hotaru
 S'au dusu se nu mai vie.

— „V'ati dusu? ah dáv'aru Domnedieu
 „Unu doru si voue 'n viétia,
 „S'alergati dupa elu mereu
 „Si fara de sperantia.

„Precum mi-ati ruptu anim'a 'n sênu
 „Si ati lasatu-o rupta,
 „Asia v'alunge-unu crudu destinu
 „Pre-o cale ne-nterupta; —

Asia plângea 'n a ei doreri
 Cu lacrimi cea copila,
 Si Domnedieului din ceriu
 Inca par' că-i fú mila.

Luá a animei bucati
 Le schimbă 'n d'albe spume —
 Din cari sborara 'n dóue parti
 Frumseti fara de nume.

Un'a pre ceriuri susu s'a prinsu,
 Lucéferu cu lungi gene,
 Si c'unu ochiu dulce si aprinsu
 Spre Sóre cauta-a lene.

Alt'a prin ale lumei valuri
 Insiéla Feti-frumosii
 S'alerge dupa idealuri
 Cu ochi de lacrimi rosii.

De-atunci si Sórele pre ceriu
 Si Feti-frumosii-in lume
 Nu-si afla pace la doreri
 Nu potu se si le curme.

Si 'n veci i chiama-unu idealu
 Ce nu potu se-lu ajunga,
 Că-ci totu-de-a-un'a se-afla-unu valu
 Si-o departare lunga.

Cându Sórele resare-in ceriu
 Lucéferulu apune,
 Si'n calea dulceloru placeri
 Pândescu doreri nebune.

Ah! farmeci scumpe-acestei vieti
 De ce in lume óre
 Amaruri nascu lănga dulceti
 Si ghimpi lănga-ori-ce flóre?!

B A B E T ' A .

Romanu.

(Urmare.)

CAPITOLULU XXII.

Seraci.

„Capu secu!“ borborosi contabilulu Baltasaru,
 „erá de prevediutu cá vei fi silitu adi mâne la
 acestu pasu, nu sciu pentru ce ai mai platitu adi
 la banca acceptele lui Zimmermann.“

Domnulu Aristide asceptá se-i se dea cheile
 cá si cându ar' fi jacutu scaparea s'a in ele.

Nu erá tempulu celu obicinuitu pentru a
 inchide birourile.

Trecatorii se opriáu intrebându:

„Ce-i, de ce inchideti asia de vreme?“

„Falitu,“ siopti unulu dintre functionarii
 casei.

Acést'a veste se respândi cu iutiél'a fulgeru-
 lui prin orasiu.

Usile birouriloru nu eráu inca bine inchise
 si unu caieru inspaimântatoriu se formase deja
 dinaintea loru.

Cine audise de acésta veste necredita aler-
 gase la faci'a locului se véda, se se convinga cu
 insisi ochii lui de acestu evenimentu infricosiatu.

Veniáu bietii meseriasi, servitori, birjari, cari
 ademeniti de interesele cele bune ce platise cas'a
 Nusm'a si fiu, asiediasera baniu loru acolo, veniáu
 se constate in persóna, cá economiile loru, câsci-
 gate cu acre sudori, eráu pierdute.

Veniáu si precupetiele pentru a compatimi
 pe acesti bieti pagubasi, si a injurá si a blastemá
 pe câtu le luá gur'a, pe hotiulu de zarafu.

Dar' veniáu chiaru si capitalistii, cari perdeáu
 cu miile la acestu falimentu.

ÉR' unulu din acesti capitalisti domnulu Ne-
 greanu, inteluindu pe domnulu Aristide cum se
 ducea cu cheile in mâna, cá se le depue la tri-
 bunalu î-lu oprí in locu:

„Este dreptu pentru Domnedieu, dreptu?“
 strigá elu cá si iesitu din minti.

„Da, dreptu, vai de pecatele miele!“ raspunse
 Aristide cu vécea inecata.

Atunci Nagreanu î-lu scupá in faciá.

Jonica, care insócise pe bancheru, cá se véda
 déca in adeveru mergeá cu cheile la tribunalu séu
 déca-lu spariase numai cu aceea amenintiare, Jo-
 nica in locu de a luá in aperare pe educatoriulu
 seu, vediéndu cá Aristide suferé acésta ocará si
 petrundiéndu-se prin acést'a de trist'a realitate
 se uní cu acelu omu nesocotitu si brutalu si in-
 cepú a scupá si elu pe falitu in faciá.

„Insielatoriule,“ racni elu, „mi-ai mâncatu
 banii, treidieci de mii de fiorini!“

Pâna si brutalulu capitalistu, celu ce scui-
 pase mai antâiu pe falitu in faciá, se uimi de acé-

sta purtare a lui Jonica, care trecea de fiu adoptiv a lui Aristide Nusm'a.

Domnulu Negreanu se căi, la acésta scena revoltatóre, de vehementi'a s'a care-lu facuse se comita unu pasu rusinosu si mênatu de unu impulsu marinimosu, strigà catra Jonica:

„Fia-ti rusine nemernicule! Cum ai indrasnitu a me urmă la' esemplulu detestabilu ce ti-amu datu in prim'a mea furia, si se scuipi in fația pe binefacatoriulu teu, pe tatalu teu ce-lu de sufletu.“

„Nu-mi este binefacatoriu, nu-mi este tata de suflet!“ protestà Jonica facându spume la gura, „este unu insielatoriu, unu colpugiu.“

„Lasa-lu,“ dîse domnulu Aristide cu vócea stinsa catra domnulu Negreanu, care de indignatu ce erá voiá se palmuiesca pe Jonica, „lasa-lu in voi'a lui Domnedieu care-lu va resplati.“

„Mai indrasnesce se vorbésca de resplata...“ sbierà Jonica, dar' nu potù se-si continueze vorb'a cà-ci dlu Negreanu facându semnu dlui Aristide se-si véda de calea s'a, î-lu luáse de braçiu si-lu smâci cu sene, spargîndu cerculu, care incepusè deja a se formá impregiurulu loru.

Jonica 'si reveni din furi'a in care 'lu adusesese aceea convictiune cà dela domnulu Aristide nu va mai primi nici unu banu, dar' cu câtu i-se astemperá mai multu artiagulu, cu atâtu î-lu cuprindeá mai tare gróz'a de starea de lipsa in care ajunsesè.

Domnulu Negreanu 'lu tienuse câtu-v'a tempu de braçiu, cà se-lu oprésca de a se mai întórcé catra domnulu Aristide, apoi î-lu parasí in voi'a lui Domnedieu, cà-ci erá prea agítatu de perderea ce-i aduceá falimentulu casei Nusm'a si fiu, si inca prea indignatu de purtarea lui Jonica, decâtu se mai fi statu cu elu de vorba, pentru a afá esplícarea asertiuniloru s'ale.

Jonica siedeá la domnulu Aristide. Dupa scen'a ce se petrecuse nu se mai poteá nici gândi macaru de a remâneá la densulu. Din sut'a de fiorini nu-i mai remasese aprópe nemicu.

„Ce se facu?“ se întrebà elu pentru a sut'a óra, fara a scí ce se-si respunda.

Rataciá ast'felu fàra capetâiu prin stradele Stefaneniloru.

Orasiulu erá in mare fierbere. Toti cunoscutii, cari 'lu întêlniáu, pareáu a se sfii de elu.

De-o-data dete cu ochii de nenea Radu.

„E dreptu, e dreptu?“ întrebà si ast'a inca din departare, gâfaindu de emotiune.

„Dreptu, adeca întrebi de domnulu Aristide?“

„Da, inse d.-t'a ti-ai scapatu banii!“

„Nu!“

„Vai de pecatele nóstre, ce-ai facutu?“

„Ce-am facutu, ce n'am facutu, asia este cum î-ti spunu eu. Fà bine slabesce-me cu vaietaturile d.-t'ale, càci si asia suntu destulu de nacajitu.“

„Dar' cum se nu fi, seracii de noi!“

„Erámu se te rogu se me i-ai cu d.-t'a la Ulmeni, inse déca î-mi vei aruncá mereu acésta nenorocire...“

„Voiu tacé cá unu pesce, vînà, poftesce la noi.“

„La dlu Aristide nu mai potu siedé.“

„Credu si eu!“

„I-mi i-au unu hamalu, care se-mi aduca cuferulu dela dlu Aristide.“

„Ce-ti trebue hamalu, n'am eu braçia destulu de tari?“

„N'asi primi nici decum, dar' fiindu-cà nu-mi prea vine se me ducu sênguru acolo, me invoiescu. Haide dara.“

Pe drumu mergîndu Jonica 'si dise in sine: „avui pentru unu momentu nebun'a ideia, cà acestu omu, — care pentru a economisi diece cruceri, se insarcinéza se duca o povara in spinare, — me va ajutá, se-mi sfêrsiescu studiile la Vien'a“

Nenea Radu purcedéa lînga elu facându necurmatu, ineretîndu-si fruntea, ba lovindu-o câte odata cu palm'a, cu unu cuvêntu in o framântare vederata.

Ajungîndu la dlu Aristide î-lu gasira acasa.

Soçi'a d.-s'ale pareá a nu scí nemicu despre nenorocirea infricosiata, ce cadiusè asupr'a loru, cu tóte cà erá uimita de întórcerea dlui Aristide pe unu tempu neobicinuitu.

„Am venitu se-mi i-au cuferulu,“ dîse Jonica catra dîns'a.

„Plecí?“ întrebà cocón'a Nusm'a.

„Da,“ respusè Jonica.

Domnulu Aristide î-si intorsesè faci'a si tacusè molcomu.

Tocmai cându nenea Radu erá se-si incarcé cuferulu pe umeru, éta cà intra unu aprodu dela judecata.

„Aristide Nusm'a,“ strigà aprodule cu intonatiunea ce întrebuintiá cându chiamá pe vr'anu robu la infaçisiare.

Lui nenea Radu i cadiù cuferulu din mâna si elu remasè cu gur'a cascata.

Domnulu Aristide se facè albu cà paretele si incepù se siovaiésca asia de tare încâtu fù silitu a se tiené de més'a lînga care steteá, pentru cà se nu cada.

Cocón'a Nusm'a inholbá nisce ochi mari spre aprodu si întrebà spariata, ce-i?

„Aristide Nusm'a,“ repetà aprodule cu tonu glacialu, apoi adausè: „este aici?“

„Éta-lu,“ facù Jonica.

„In numele legei,“ continuà aprodule, „urméza-me la inchisóre preventiva!“

„La inchisóre,“ típà biat'a femeia a prevenitului.

„Haide,“ zori aprodule, „pléca!“

Domnulu Aristide esí mutu si siovaindu pe usia, urmatu de aprodu.

„A insielatu lumea, ne-a mîncatu banii si acum î-si iá resplat'a cuviintiósá,“ strigà Jonica.

Cocón'a Nusm'a incepù se tremure cumplitu, dintii i se clantînara cá si cându ar fi scuturata de cele mai grozave friguri si pentru a-si usurá dorerea sufletésca scoteá din cându in cându câte unu racnetu petrundietoriu, încâtu Jonica esí de graba cà se n'o mai audia, ér' nenea Radu

mai bunu de anima se vediù indemnatu a o mân-gaiá cu vorb'a.

Inzadaru i fù inse tóta trud'a. Petrundiându-se de acést'a, luà cuferulu si plecà.

Biat'a femeia remase cu desperarea ei.

Jonica întempinà pe nenea Radu dicându-i:

„Credeámu cà nu mai ví.“

„Serman'a cocóna,“ respunse elu.

„E de compatimitu, in adeveru,“ afirmà Jonica. „dar' ce se-i facemu, si mai alesu ce m'oiu face eu?“

„D.-t'a,“ dîse nenea Radu schimbându cafe-
rulu de pe umerulu celu dreptu pe celu stîngu,
„d.-t'a te vei întórce la Beciu, vei ispraví cu in-
vetiatur'a si te vei face doftoru.“

„Fara bani?!“

„Ba cu bani.“

„Scii prea bine cà nu mai am!“

„Am eu de n'ai d.-t'a.“

„Dieu ba asi“ Jonica erá atátu
de uimitu încátu nu sciá ce se mai dica.

„Da, am . . . si-ti voiu dá, cà-ci m'am faga-
duitu la noi acasa c'oiu face domnu din d.-t'a.“

CAPITOLULU XXIII.

Otrav'a.

Pare cà-lu farmecase pe dlu Sasanu.

Elu, omu in vîrsta cu mintea cópta, oftá
adese-ori, si nu mai lipsiá aprópe nici odata dela
intr'unirile de séra ale familiei s'ale.

Sub pretestu cà voiesce a se perfectioná in
limb'a germána, adresá necontentitu cuvîntulu Ba-
betei si deveniá nervosu, deca nu-i respundeá indata.

Acésta nervositate aveá tóta aparinti'a unei
gelosii, cà-ci se aretá mai cu séma in acele mo-
mente, cându Babet'a aruncá vre-o privire asupr'a
lui Tomiti'a, séu cându conversá cu elu.

Purtarea cea strana a dlui Sasanu fusese
observata chiar' de soçi'a s'a, care cu tóta apa-
ti'a ei, incepù a-si teme barbatulu.

Aceste temeri o impresionasera atátu de
multu încátu i alungasera somnulu.

Pâna cându soçiulu seu nu luase parte la
ceaiulu loru de séra, dómn'a Sasanu motaiá ne-
contentitu si nu se interesá de cele ce se petre-
ceáu in giurulu mesei, acum inse erá cu ochii ageri
si cu urechi'a deschisa si ast'felu aflá mai multu
de câtu i-ar' fi placutu, mai multu decátu i-ar' fi
trebuitu pentru a-si pastrá hniscea sufetésca.

Nervositatea pareá a fi cuprinsu tóta cas'a.

Despre dlu Sasanu am aflatu deja de ce erá
nervosu; iritatiunea cea necurmata in care se aflá
dómn'a Sasanu dela unu tîmpu încóce atacase si ner-
víi ei, guvernánt'a pareá a fi framéntata si ea de nisce
preocupatiuni serióse si consumátore; Tomiti'a si Le-
niti'a eráu chinuiti de amorulu loru celu secretu, ér'
Sofi'a se máhniá cà nime nu se ocupa de dîns'a.

„Mai poftesci o césca?“ intrebà guvernánt'a
pe dlu Sasanu. Ea dintru inceputu i-si arogase
drepturile si sarcinele unei representante a casei.

„Te rogu domnisióra,“ respunsè dlu Sasanu
intindiendu césca'a.

Privirea ce aruncase cu acésta ocaziune Ba-
betei fù surprinsa de dómn'a Sasanu, care resémfí
cá o sagéta la anima si pierdiendu-si rabdarea
dise catra copile:

„Domnisiór'a Babet'a pare a uitá cà sunteti
ostenite, duceti-ve de ve culcati. Domnulu Tomiti'a
ve va conduce pâna susu, cà-ci si elu va fi bunu
bucurosu, deca se va poté retrage.“

Copilele se uitara uimite cându la mam'a
cându la guvernánt'a loru. Nici odata, nu li se in-
templase, cà mam'a se dispuna ast'felu de ele in
presenti'a guvernantei.

Autoritatea ei nu potù in acestu momentu
invinge temerea copileloru dinaintea guvernantei,
deci cu tóte cà dómn'a Sasanu vorbise destulu de
categoricu, ele nu se mișcara din locu.

Numai Tomiti'a se sculase, aruncându o pri-
vire sficiósa asupr'a Babetei.

„Ei bine, n'ati auditu ce v'am spusu,“ re-
petà dómn'a Sasanu cu tonu restitu.

„Dar' domnisiór'a are se mai servésca pe
tat'a,“ î-si permise a observá Leniti'a.

„Domnisiór'a póte se-si face detori'a catra
tatalu vostru, si va stá cu noi câtu vom pofti, inse
voi aveti se ascultati la momentu de mine. Duceti-ve.“

Fetele se sculara consternate.

„Duceti-ve,“ facù si Babet'a cu unu zimbetu
malitiosu.

Copilele esira cu Tomiti'a impreuna.

Domnulu Sasanu amestecá necontentitu cu
linguriti'a in ceaiulu seu si asceptá o iruptiune
din partea soçiiei s'ale.

Babet'a zimbiá mereu.

Dómn'a Sasanu tremurá si se siliá a-si sta-
pâni indignatiunea.

„Bune exemple î-si iáu copilele,“ dîse ea in
fine cu vócea tremurânda.

„Ce felu de exemple?“ intrebà dlu Sasanu.

„Si de unde?“ adausè guvernánt'a.

„Esemple de desfrânare dela ins'asi guver-
nánt'a si . . .“

„Dómn'a, eu desfrânata,“ strigà Babet'a sa-
rindu in susu de pe scaunu.

„Ce vorbesci Mari? facù si dlu casei.“

Dómn'a Sasanu se spariase ea ins'asi de vorb'a
cea mare care-i scapase din gura. Intrerumperea
Babetei i venise bene, cà-ci o ferí de a complicá
si pe soçiulu seu in banueliile s'ale, dupa cum se
pornise a o face.

„Vorbescu, vorbescu,“ îngâná dîns'a dreptu
respunsu la exclamatiunea dlui Sasanu, „fiindu-cà
numai potu tacé; — numai potu suferi se vedu
cum acésta guvernanta . . .“

„Acésta guvernanta . . . ce delicatu se es-
prima dómn'a, a uitatu cum me chiama . . . deci
cum se nu fi uitatu si de jertfele ce i-am adusu.“

(Va urmá.)

TEOCHARU ALEXI.

SOCI'A LUI MILTIADE.

(Tipu din vechi'a Elada.)

GANDURI ZADARNICE.

Novela populară.

(Urmare.)

Apoi bun'a Marina chieamă pe Mihaiu la patu, se redică, 'lu imbraçiosia si sarutà pentru cea din urma óra, dîcîndu-i se nu o blasteme pentru cã nu i-a lasatu lui averea ei cea tainuita cã-ci si Linuti'a e a ei, si apoi Linuti'a-i mai seraca.

Dupa aceea si-a deschisu betrânele ei braçie si imbraçiosiandu pe Linuti'a o-a sarutatu cu atãt'a focu incãtu sufletulu bunei a remasu pe fruntea copilei, si cãndu Linuti'a o-a lasatu linu pre perina bun'a Marina nu mai erã intre cei vii. Ea a fostu muritu.

Atunci amêndoi au inceputu a plãnge cu amaru. I-au sarutatu mánile, i-au sarutatu fruntea si apoi au asediatu-o in patu pre spate, cu mánile puse cruce, pâna cãndu aveáu se chieame femeii cari se o spele si asiedie dupa cum e obiceiulu la noi Români.

Cãndu bun'a Marina a fostu asediata, atunci Linuti'a se întorse catra mеса, si luã in mán'a stãnga taierulu si merindarea ér' in cea-lalta saculetiulu cu banii si pasfndu catra Mihaiu redicã banii si i-i imbiã, dîcîndu-i:

— Uite Mihaiu, póte bun'a in ceasulu din urma nu a sciutu ce face, póte a gresítu. Banii acesti'a nu suntu ai miei, ci ai tei, tu ai dreptulu la ei, ti-i dáu tfe! — si cãndu a dîsu acestea a inrosítu tóta, si ochii ei straluciau in lacrimi curate.

— Nu, Linuti'a draga. Bun'a Marina a sciutu ce face in ceasulu din urma, si ea n'a facutu nici o data reu, póte nici acum'a se nu fi facutu reu. Din toti banii ce-su acolo, numera-mi mie 26 fl. si cei'alalti i-ti remãnu tfe. Nu te impotrivi, cã-ci bunic'a nóstra ne-a blastematu de vomu face altu-feliu decum a lasatu ea.

Acum Linuti'a priví pre bun'a Marina, ce se aflã in patu galbena si fara suflare si i se pareã cã face chiar' asia dupa cum faceã cãndu i-a datu saculetiulu cu banii. S'a intorsu deci ér' la mеса, a scosu 26 de fl. din saculetiu, i-a datu lui Mihaiu, ér' cei'alalti i-a dusu cu sine, dupa-ce a mai sarutatu odata mán'a bunei Marine celei mórte.

Dupa-ce a esítu afara Linuti'a, singuru, tristu cu ochii plini de lacrimi si desnadaşduitu a cadíutu Mihaiu in genunchi inaintea patului bunei s'ale.

— O! eu te-am omorítu dulcea mea buna! strigã apoi elu cu glasu inadusítu, — cã-ci diceã tu: „Ar' fi cea mai mare gresiéla ce ai face-o in viéti'a t'a, déca ti-ar' stã gândulu se o iái pe Mariuti'a desoçie, si pre mine bun'a t'a, care te iubescu cu atãt'a focu me-ai aruncã cu dfile in pamentu.“

Asia ai dîsu tu, dulcea mea buna! si ce'a ce ai dîsu s'a implinitu. Tu te-ai dusu in alta lume, cã-ci singurulu nepotu ce l'ai avutu nu te-a ascultat.

O! iérta-me buna! O iérta pe celu ce nu ti-a gresítu nici odata cu voi'a. Cãndu ti-am pusu cã séu Mariuti'a séu mórtea, eu ti-am spusu-o,

cãci asia am sêmíttu-o si asia sêmítescu si astadi. Cum asiu fi potutu io se-ti mintiescu tfe?... Si apoi ce se facu déca numai de ea mi-e dragu? Ce se facu déca Linuti'a care-i buna cá unu ângeru nu póte fi a mea, cã-ci nu o iubescu cu dragostea cu care o iubescu pe Mariuti'a?... Ei bine, D.-dieule! potu eu porunci animei miele?... Poruncescu tu se nu mai iubescu pre aceea care póte in minutulu acest'a me rîde, si eu voiu fi celu de-a-tãiu care voiu urmã dorintiele bunei miele.

Si dîcîndu acestea Mihaiu sarutã mánile bunei s'ale, care a fostu asia de buna in tóte viéti'a s'a.

— O! si bun'a avea dreptu, — diceã apoi elu mai departe — ea avea dreptu cãndu diceã cá féta cá Linuti'a nu-i in lume. O! par'cã o vedu cum 'mi intindeã banii si diceã: „Acesti'a-'su ai tei Mihaiu! eu n'am dreptu la ei!“... O! cã n'am potutu se-i dáu totu ce am ei, afara de anim'a mea, care-i a altei'a... O buna! tu ai sciutu ce faci! Ai facut'o fericita prin averea t'a, carea eu nici nu sciãmu cá o aibi. Déca eu n'ó potu ajutã cu nemic'a, ai ajutat-o tu! — — — — —

Dîcîndu acestea s'a sculat. Erã galbenu la façia cá si buna-s'a Marina. A privitu in giuru. Capulu lui ardeã... Unu gându i-i trecu prin minte si ochii lui se facura uscati. Nici o lacrima numai lucia in ei... Gândulu lui erã unu gându amaru. — — — — —

Asia am se fiu si soldatu — incepù elu mai multu a borborosí decãtu a vorbi — si atunci am se lasu satulu, am se lasu pre Mariuti'a pre vreme de trei ani, si in trei ani multe se potu intemplã! — Acum numai potu merge cu lacramatiile. Acum nu mai am pre cine tiené! Bun'a mea i mórta si eu am omorítu-o cu vorbele miele. Mariuti'a pentru care am pierdu pre bun'a, nu va fi a mea... Am se o pierdu si pre ea si am se me ducu, se me ducu se iáu puşca in spate...

— Ci cã dóra nu-ti-e tie frica de puşca, ce voinicu esci tu?! dîse atunci mosiu Samoila, care a audítu cã a moritu bun'a Marina si a venitu se véda pre cea din urma fiintia ce erã de pe vremea lui...

— Mie... frica?!... se fie diece pusi si nu-mi pasa, dar' alte necasuri am eu.

— Lumea din necasuri se alcatuesce, dîse atunci mosiu Samoila si porní cu pasi lini se véda pre mórta... O lacrima a cursu din ochii lui, si unu oftatu adîncu a esítu din peptulu seu la vederea mórtei, apoi dîse cu jale:

— Hei! lume, lume! ardete-ar' foculu cá nestatornica mai esci! Mi se pare cã ieri numai audiam dîcîndu cá Marin'a ast'a, care-i asia de uscata, asia de sbêrcita si asia de galbena, erã flórea Padureniloru! Nu erã puiu de omu in lume se nu fi privitu dupa ea cu dragu si se nu fi oftatu in urm'a ei... O! frumósa mai erã!... Numai eu de câte ori me sêmíam celu mai fericitu moritoriu, cã-ci me invrednicia se jocu in hora cu ea. O! si ea erã buna si nu erã falósa. N'are parchia si nici n'a avutu in totu Padureni! Adeca ce dîcu, mi se pare numai mie, cã-ci in lume cãndu

móre unulu nasce altulu si frumseti'a inca nu piere: cându unulu o pierde altulu o capeta. Ei! si apoi si astadi suntu copile frumose! de pilda Linuti'a pre care Marin'a o iubiá asia de multu, ea mai cá va intrece cându-v'a pre Marin'a, asia cum erá ea in vremea teneretieloru. — — — —

— — — — — Si ea acum'a-i mórta, numai eu mai tra'esca! Óre cându va veni si ceasulu meu?!

Mihaiu audiá vorbele lui si plângeá incetu radiemându-se cu cotele de mésa.

VII.

A venitu in sfêrsítu primavér'a. O primavéra cá tóte primaverile. Pre mormentulu bunei Marina a inceputu a incoltí iérba. Padurile incepeáu a dá muguri si mugurulu a inflóri. Aerulu mirosá a primavéra, a viétia nóua, a fericire.

Erá o domineca dupa amédiadi. Prin satu se intindeá o hora dragalasia, asia cum o sciu intinde numai romanii. Copilele eráu rumene si albe, cáci sórele de multu nu le-a fostu sarutatu fechiele.

Si jucáu tenerii si descântáu frumosu — ér' fetele rosiáu cá mandreniile sub privirile loru.

De-o parte stá Mihaiu tristu si abatutu. Elu nu jocá cáci erá in jale, si apoi chiar' de n'ar' fi fostu in jale totu n'ar' fi potutu jocá, cáci in dore si in jale erá anim'a lui de nacasurile care unulu dupa altulu 'lu coplesiaú.

Mariuti'a pre care elu o iubiá jocá cu Tom'a lui Blag'a, si-i aruncá cáte o privire pre sub gene. Elu vedeá acésta privire si atunci 'si uitá pre unu minutu de necasurile lumei. Vedeá elu adeca cá Mariuti'a e buna si-lu iubesc, dar' cându gândé cá pre tómna trebue se lase satulu cu tóte bucuriele lui si se se duca departe in orasie straine, atunci i se rupeá ánim'a de superare. Nu de multu a fostu la asentare Mihaiu, si lucra firescu, fara lacramatii domnii si tisturile 'lau batutu pre umeru, 'lau intrebatu cá place-i catani'a, si i-au dísu cá pre tómna 'lu voru chemá ei!

Nu-i erá lui Mihaiu de catania, ci-i erá de Mariuti'a si de tóte socotelele si gândurile lui de fericire, preste cari catani'a tragea o dunga carea nu se mai poteá sterge pre vecie.

... De alta parte a horei priviá si Linuti'a, si din vreme in vreme aruncá si ea cáte o privire lui Mihaiu.

Ei! dar' privirea Linutiei nu erá bagata in séma de Mihaiu, si apoi nici nu-i mirare. Linuti'a si erá numai copilandra de 16 ani-siori, abíá acumu incepeá a se mai numí féta. Ea nu erá inca desvoltata, se vedeá — cu unu cuvêntu, cá ea inca nu-i chiar' asia de frumósá cum va fi odata, cându anii se voru urcá la 18 ori 19. Dar' cându Linuti'a priviá spre Mihaiu, ochii ei se umpleáu de lacrimi. Ei í-i erá jale cá Mihaiu se se duca din satulu nascerei la straini, unde nu va capetá o vorba buna, nu va fi mangaiatu de nime, si va fi nacasitu si nefericitu. — Si apoi scíá ea — cá streinii 'su rei si nu-i dóre anim'a de celu nacasitu. Ci cá dóra chiar' Linuti'a cântá

cânteculu celu jalnicu, care audíndulu omulu cu anima buna trebiú se-i dee lacrimelile si anume:

Strainu-'su strainu in lume,
Strainu-'su si n'am pre nime,
Strainu-'su cá paserea
Mila n'am nicairea. —
Arda-'lu focu — de strainu
De i-ai face ap'a miere —
Nu-i poti face pre placere,
De i-ai face ap'a vinu, —
Totu nu-i faci voi'a deplinu,
Cá strainu-i totu strainu. —

Asia dio! Scíá Linuti'a cá strainulu totu strainu remâne si de ace'a í-i erá mila de Mihaiu.

Dar' de-odata Linuti'a se mişca dela loculu seu, se uita inca odata la Mihaiu, apoi pornesc spre casa. Ajungându acasa 'si pune in sênu nesc seméntia de flori, íá o sapa si pornesc catra cintirimu. Aici dupa ce a sosita la mormêntulu bunei Marina, si-a scosu din sênu sementiele si le-a pusu josu. Apoi a sapatu si neteditu cu manile s'ale tierin'a pre de-asupr'a mormêntului. — A luat sementiele si a seménatu: la capu busuiocu, cáci ast'a flóre-i placea mai multu bunei Marina, apoi calaparu, lemnulu domnului si feliu de feliu de flori, cari le aveá in satu numai preutés'a.

Linuti'a semená flori, si lacrimelile ei cadeáu pre tierin'a in care le semená.

Frumósé flori trebiú se resara de acolo!

VIII.

— Asia Mariutio! Me voiú duce si me voiú reintórce, si tu totu vei fi a mea déca voiesci tu, dícea Mihaiu catra Mariuti'a petrecându-o acasa dela hora. Si Mariuti'a nu mai rídeá. Ea inca iubiá pre Mihaiu, dar' nici odata nu s'a gânditu cum se cade la ast'a. Si apoi dreptu vorbindu nici nu erá in Padureni fetioru mai frumosu si mai trufasiu cá Mihaiu.

— Te voiú asceptá Mihaiu! te voiú asceptá, cáci nu vedu omu pre sub sóre se mai sémene cu tine. Sciu cá si tu me iubesci si eu te iubescu totu asia de multu.

La acestea cuvênte a Mariutiei, ochii lui Mihaiu schinteia. Façi'a lui se inviorá si elu se pareá asia de veselu, cá si cându in intrég'a lui viétia nu ar' fi avutu nici o nefericire. — Ei ajunsera la pórt'a Mariutiei. Aici se oprira, se privira amendoi cu dragu, se strinsera de mani si Mihaiu fericitu preste mesura atinse pentru antai'a óra cu buzele s'ale obrazii cei rumeni ai Mariórei.

Mihaiu erá tare fericitu! Asia-i firea tine-résca. Lovésca-lu pre omu ori ce nenorociri; piérda elu totu ce are mai scumpu in lume; ajungá-lu tóte nefericirile ce potu cadé pre capulu ómeniloru: déca in sfêrsítu 'si afla o fiintia pre care o iubesc si ace'a í-i respunde cu asemenea dragoste, elu uita totu si o fericire cerésca 'lu cuprinde in loculu dorerei de mai inainte.

Asia erá si Mihaiu. Elu a pierdutu pre bun'a s'a diu pricin'a lui — dupa cum credeá elu, —

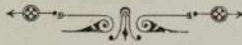
a fostu asentatu pre 3 ani, in care vreme va trebui se-si lase cas'a pustéie . . . pustéie cá si ce'a a Linutiei celei orfane. Dar' cându a aflatu cá Mariuti'a 'lu ascépta, cá dupa 3 ani totu ajunge la tiént'a ce si-a pusu-o, atunci anim'a lui se in-veseliá. faci'a-i surideá si elu se credeá cu 3 ani inainte cu Mariuti'a lui, traindu in fericire si dragoste.

Sórtea inse ríde adese-ori de omu. Si cu tóte acestea Domnedieu care indrépta sórtea omului in lume, nici-odata nu o indrépta spre reu, ci spre bine. — — — — —

Déca vre-odata Mihaiu mergeá Dominec'a cá se véda morméntulu bunei s'ale: elu totu-de-a-un'a aflá curatítu in giurulu lui. Pe de-asupr'a eráu sadite flori cari mirosiáu frumusu si aretáu cá, nu se uita omulu care a facutu atát'a bine in viétia, cátu a facutu bun'a Marina.

(Va urmá.)

Georgiu Simu.

NOTIUNI DIN ECONOMI'A DOMESTICA.

(Urmare.)

In chipulu acest'a se continua portarea acestui registru pâna la finea lunei, cându se suméza tóte intratele si esítele si subtragându-se se vede indata, déca econom'a a trecutú seuu nu preste prevederile s'ale. Comptabilitatea domesticá si-ar' implini inse numai pe diumetate rolulu ei, déca nu s'ar' face si la finea anului socotél'a adunându-se tóte sumele lunare spre a se constatá preste totu sum'a intratelor si esitelor, cá ast'feliu si mai usioru se se cunósca rezultatulu economiei dintr'unu anu, si se se póta dejudécá asupr'a lui, intre altele chiar' si ace'a, déca n'a esitu bine se iá faciá de economie alte prevederi si precautiuni, ér' de-a esitu bine se urmeze cu consecventia mai departe si in anulu ce urméza. In casu cá intratele (activulu) suntú mai mari decátu cheltuelele (pasivulu), diferinti'a se dice escendentu seuu capitalu, din potriwa déca e mai mare pasivulu cá activulu, atunci diferinti'a se dice deficitu (paguba).

Portarea regulata a registrelorú menagiere mai are pe urma si acelu avantajiu, cá se póte controlá in ori-ce minutu, ce bani suntú in cassa, séu déca s'a instrainatu din întêmplare cev'a din ei.

Spre a nu se comite nici o gresiéla in portarea socotelilorú casnice séu se se uite vre-o positiune ne'nsemnata in registru, e bine cá econom'a se pórté unu notísu la sene, spre a notá la momentu in elu ori-ce cheltuiéla cátu de mica.

Pentru servitori si servitóre e bine a se portá o condicútia separatú, in care se insemnéza din nou si in ea totu ace'a ce s'a insemnatu in registru cu privire la ei; un'a spre a aflá stapen'a mai usioru ce a spesatu pentru ei, si alt'a spre a se poté incredintiá si ei mai usioru despre ast'a fára a mai totu resfoi prin registru.

Pre lângá aceste observari, pe care le tiénu de mare insemnatare pentru ori-ce econom'a de ori-ce positiune ar' fi ea, credu de lipsa a mai am'ntí inca vre-o câte-va, cari privescu mai multu pe economéle mai tinere séu novitie in ale casniciei.

O féta cându se marita arare-ori e pregatita, prin crescerea s'a de pâna aci ast'feliu, încátu se íee cu sigurantia in mâna conducerea economiei in casa. Ea, care pâna aci erá o copila nevinovata, fericita, fára responsabilitate, acum se vede de-odata pusa in fruntea uleiú familii cu nesce indatoriri de o importantia si gravitate prea mare pentru ea. A ingrigi si pastrá regularitatea in viétia casnica, a nu dá ansa la superari, nerabdare, a luá ins'a-si in mâna directiunea afacerilorú casnice, éca o parte mai insemnata din indatoririle ei casnice. Fiindu ea deci chiemata a luá ins'a-si in mâna si a conduce fericirea familiei si liniscea in casa, e datóre a observá mai nainte nóu'a s'a positiune din tóte punctele de vedere; intre cari la loculú celu dintaiú se numera ace'a de a scí cultivá si stimulá in soçiulu seu gustulu si atragerea pentru viétia conjugala si familiara, cari suntú isvorulu celoru mai dulci si mai curate bucurii ale casei. Ea e datóre mai departe a proportiúná cheltuelele cu venitele, a renuntiá dela ideile scalciate si capritiósé ale modei si dela lucsulú, ce póte cá l'a vedíutu in cas'a parintiésca séu in alte locuri, din pricina cá póte positiunea soçiului nu-i permite acest'a, séu cá ea cere mai multe cheltuieli de alta natura si cari nu se potú inlaturá fára a suferi econom'a si fericirea casnica. De aci urméza, cá ea trebuie a se conformá unei economii mai restrínse pâna ce intra cu sigurantia in cursulu lucrurilorú si afacerilorú casnice. E mai bine la inceputu, macaru de i-ar' si permite positiunea, a reduce pe cátu e cu potintia numerulu cheltuelorú, si e mai usioru a sporí dupa ace'a, déca vede cá póte, numerulu si calitatea lorú, decátu a face acést'a tocmai dela inceputu si pe urma — dupa cum se díce, se-o s'fcléscá.

Totu-de-a-un'a la inceputulu lunei, din banii ce-i are la dispositiune econom'a spre a-i intrebuintiá in casa, este bine a pune pentru fie-care locu, unde scie cá are se dee bani, in pachetiele mici sumele de datu scrise de-asupr'a cu destinatiunea lorú.

Din sum'a neintrebuintiata, o parte se pastréza pentru întêmplari neprevédute d. e. morburí, scumpete, fómete s. a. séu cum se díce a se ingrigi spre a stringe bani albi pentru díle negre, si vai, cá mare mai e numerulu acestorú felíu de díle in viétia omului! Restulu se intrebuintiéza spre întêmpinarea trebuintilorú casnice in decursulu lunei.

In lunile de véra, cându mijlócele de traiu suntú mai eftine si luminatulu si incaldítulu costa mai puçinu, cu banii ce remánu de aci econom'a se ingrigiesce a cumperá cele de lipsa pentru iérna; cá vorb'a românului: „Cine-i cu minte 'si cumpera var'a sanie si iérna caru," 'si are valórea

s'a nedisputata si aci. Se intielege de sine, că nu-mai ast'feliu de obiecte se voru procurá de acum, care pâna la intrebuintiarea loru pe iérna, nu potu suferi nici o scadere séu stricare. Ca cumperarea aci se orientéza dupa registrulu anului trecut.

De comunu procurarea de vestminte, alb-turi se lasa mai cu séma pe lunile Aprile, Maiu si Iunu, in cari se speséza mai puçinu pentru nutremêntu si pentru alte trebuintie ale casei si in cari totu de-odata diu'a e mai lunga si prin urmare si sporiulu la lucru cu multa mai mare si impreunatu cu mai puçine greutatei cá érn'a. Procurarea de pôme, fructe, legume, care se destineza spre a se pastrá pe iérna, se face atunci cându acestea sunt potrivite spre acestu scopu.

Pentru serbatorile craciunului, ale anului nou si ale bobotezei se punu la o parte inca de cu vreme unele mici sume destinate a se impartí cá daruri pentru diferite servicii facute de altii, datini, bacsisie, saraci s. a. m.

Intr'o economie de totu restrinsa, unde sunt numai dóue persóne si mai cu deosebire la orasie, económ'a mai bine ese cu socotél'a, déca in locu de a pregati séu ferbe acasa, ia undeva la o ospetarie costu. Pentru-cá numai la ferberea in cantitati mai mari se vinu mâncarile mai eftine, cá si cum ti-ar' veni cându ai luá costu.

Unde se pórtá economie de produse d. e. grâu, secara, ordiu, ovesu, mazere s. a., banii ce se iáu pe ele de asemenea trebuiescu bire pastrati si intrebuintiati, de óre-ce acesti bani sunt interesele capitaleloru ce jacu depuse in pamênturi; de ace'a indata ce o parte din ei nu s'a intrebuintiatu se dáu séu se depunu la unu institutu de pastrare spre fructificare.

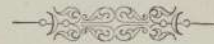
Sub nici o conditione nu i-se póte permite unei económe a cumperá ceva pe datorie, pentru-cá luatulu pe datorie duce pe económa la saracie, si e destulu de cunoscuta invetiatur'a ce o scótemu din macsim'a, cá „cine ia indatoriu, adese-ori platesce de dóue ori.“ Déca nu se póte inlesni o económa a solvi unu contu mai micu, cu atátu mai greu î-i va veni a solvi mai multe de-odata de feliulu acestui'a. In casulu acest'a este de o suta de ori mai bine a se lipsi de aceste lucruri si se faca cum va poté, numai se nu aduca cas'a la ruina.

Chiar' si acolo, unde aceste observatiuni, — din óre-cari consideratiuni aru cadé, totusi chiar' si acolo jace in interesulu propriu de a plati fiecare contu indata. Si apoi este sciutu, cá totu-de-a-un'a cându te duci cu bani gat'a se cumperi 'ti dá mân'a a vorbi alt'feliu si a te sbate cum 'ti place cu vëndietoriulu, pe cându déca iai pe creditu limb'a 'ti e mai legata si nu poti a te invoici cu elu, cá se-i dáí numai valórea adeverata a lucrului, ce voiesci a luá; ér' vëndietoriulu e silitu a-si oprí óre-cari interese pentru banii acei'a; ast'a este regul'a loru de comerci, pe care neci unulu din cei ce-si pricepu chiemarea, nu o calca, de câtu la rare intemplari.

Cându se comandéza séu se tocmesce inainte spre a se face unu lucru óre care, asemenea e de lipsa a nu se multiami nici odata económ'a numai cu frasele banale: „Nu va costá multu.“ „Lucramu fórté eftinu“ s. a., ci a stabili pe câtu e cu potintia precisu si lamuritu nu numai conditionile cá cum se fie acelu lucru, ci si pretiulu adeveratu alu lui. Cându e decisa económ'a a togni cev'a, se recomandá a alege ómeni cunoscuti si probati de onesti si prompti in efeptuirea lucruriloru, ce voiesce ea a tocmí, cá de o suta de ori e mai bine se díci cá tiéganulu: „scumpu, dar' face,“ decâtu a díce „eftinu, dar' nu platesce nici atátu,“ ér' lucrulu bunu si si eftinu totu de-odata (sub valórea lui) arare-ori se afla.

(Va urmá.)

J. Dariu.

NUMERII 76 si 77.

— Naratiune istorica. —

(Urmare.)

— Ha! infernu si diavolu! Ce cutezi d.-t'a? strigá Mazuchelli cu furia. D.-t'a cutezi asia dara seriosu — he Iwan! incarca-mi pistólele! — Iwan pistólele miele adá-mi-le câtu de curêndu! D.-t'a cutezi seriosu a vorbi cu mine ast'feliu pentru o miserabila de greca si a me trage la raspundere?

— Da, pre cériu, asia vréu, déca nu esci unu miserabilu care afla cu cale se-si ascunda lasitatea sub masc'a rangului de majoru!

— Bine, díse Mazuchelli crisinindu in dinti, june neprecugetatu! Tu ceri sânge, tu trebuie se-lu' aiibi!

Faci'a lui Mazuchelli se schimosi in momentulu acest'a in unu atare modu, care l'am poté numi inspaimentatoriu. Dara de-odata aparura semne cá si cându ar' voi se-si revina in sene si cá si cându unu cugetu repede i-ar' veni prin capu. Elu acum'a cercá invederatu a-si inadusi o patima si acést'a incordare adusa la aparintia o lupta interna, carea facu se i se cutremure tóta fiinti'a.

— Nu ne portamu noi cá nebunii? intrebá Mazuchelli pre ténereu intr'unu tonu care pareá a fi glumeti, care inse suná cá unu ce straniu, urmatu fiindu de unu rîsu deosebitu. Se tractéza asia dicêndu de nemic'a tóta, unu lucru simplu de onóre, care se póte aplaná usioru prin o parचे de pistóle bene tîntite, si noi i dámu o importantia atátu de mare, cá si cându ar' trebui se se asalteze a dóu'a óra Ismailulu. Eu credu, cá, déca nu asiu fi mai moderatu decâtu d.-t'a, noi ne-amu duelá la lumin'a tortieloru si amu pune totu quartierulu generalu in mişcare prin pocniturile pistóleloru.

— Cuprindi d.-t'a cu mintea o atare ne-bunia?

— Naturalu! — La 10 óre déca 'ti convine. La tiermurele Dunarei, 1000 de pasi dela pórt'a benderica. — Nu?

Fedoru 'si dede consêmtiémêntulu prin o plecare usióra a corpului.

— Bine! disê Mazuchelli rîdiêndu. D.-t'a poti merge éراسي liniscitu la fidantiat'a d.-t'ale, ha, ha, ha! la amic'a d.-t'ale din copilaria. Cine va siedê mâne lînga dêns'a: aceea va decide la momentu unu lotu de pulbere si doi de plumbu. Adio! — Nópte buna!

In deminêti'a urmatóre fece Fedoru tóte pregtirile referitóre la duelulu, care avea se se intêmpile. Elu se decisê intr'aceea se nu duca hâr-tiile la comandantu inainte de finea duelului, cá nu cumv'a se fie necesitatu a vorbi cev'a de hâr-ti'a care lipsiá; o impregiurare care ar' poté se aiba urmari de inchisóre pe câte-v'a díle, ce ar' fi impededatu duelulu, care impregiurare o cugetá elu in daun'a propria. Intr'aceea se dusê de tempuriu in alte afaceri la generalu. Junele fû surprinsu, cându i se spuse din partea adjutantului, cá Suwarow acum nu póte se vorbésca cu elu si cá elu nu póte se parasésca fortaréti'a, pâna nu va primí altu ordinu. Fost'-a Mazuchelli destulu de lasiu, ca a intentionatu se vorbésca despre duelu generalului? Acést'a fû prim'a întrebare ce-si pusê. Dupa aceea 'si presupuse in mandatulu generalului un'a dia curi'sele lui dâ-tini, care e basata numai pre impregiurarea, cá póte e ocupatu cu vre-o afacere deosebita, din care cauza voiescea vorbicu elu numai mai târdiu.

De óre-ce Fedoru in aceea deminêtia aflá pentru Anastasi'a unu asilu securu si onestu la veduv'a unui negutietoriu grecu, se decisê a grabi la ea si, descoperindu-i acést'a, se o róge cá se se mute inca in aceea deminêtia.

Abiá dupa o bateru mai indelunga la usia i deschisê usi'a lui Fedoru.

La intrarea lui, Anastasi'a i se aruncá in braçie si i spuse cá tóta nópte n'a dormitu de frica si cá e decisa a-si parasi locuinti'a. Cu mare bucuria primí ea invitarea lui Fedoru de a merge in cas'a veduvei amentite. Ea disê cá cunósce dam'a sub alu càrei scutu are se mérga de mai multi ani, dara nu a cutezatu a o avorbi in asta cauza, temêndu-se se nu-i fie spre greutate intr'unu locu afara de aceea plinu preste totu de soldati.

Ei stetera mai multu tempu la olalta vorbindu despre venitoriulu loru. Fedoru impartasí Anastasiei planurile s'ale. Elu poteá se calcule cu securitate la inaintare in rangu in decursulu expeditiunei. Venitulu seu inmaritu prin aceea mica avere a Anastasiei, eráu de ajunsu spre asigurarea esistentiei loru venitóre. Invoirea deregatoriloru la care erá supusu nu poteá se lipsésca încátu se atingiá de casatori'a lui. Desí pentru Anastasi'a erá asia de dorerosu si versá torenti de lacremi, cându cugetá la diu'a de gróza care rapíndu-i scumpulu tata i-a rapitu si lini-scea, totusi o mângaiá cugetulu, cá pre cându

erá izolata cá orfana si nu aveá pre nime 'si re-aflá pre amiculu din copilaria si cá acel'a va se-i fie pentru tóta viêti'a conducatoriulu si scutitoriulu. Pre cându se ocupáu Fedoru cu Anastasi'a cu planuri de atare natura, pre atunci sórtea decisê a schimbá acestea altcum. Junele nostru chiaru voiá se iésa si se mérga catra laboratoriu comantantului, precându de-odata se audíra pasi grei la usia. Fedoru cautá pre feréstra si ce vedíu? Unu adjutantu alu generalului insoçitu de doi casaci se apropiásê de chilia. Junele voi e sf inaintea oficiériului dara elu intrase deja in chilia. Unulu dintre casaci aveá catene pre umeru

— Pre mine me cauti, dle capitanu, întrebá Fedoru mai multu uimitu decâtu inspaimêntatu. — La mandatulu generalului vinu a te arestá si te rogu de spada, fû respunsulu posomorfitului avorbitu.

Fedoru erá cá inlemnitu. I se pareá cá si cându nu ar' fi priceputu cuvintele adjutantului in fine apucá mecanice spad'a si o predede capitanului. Cátu ce a luat capitanulu spad'a dede semnu casacului cu catenele, acel'a se apropiá de Fedoru si-lu apucá de braçiu.

— Ce? întrebá Fedoru pasíndu cu spaima unu pasiu indereptu. Se me incateneze? se incateneze pre unu oficiéru? Si pentru ce? Pentru unu miserabilu de duelu?

— Nu pentru unu duelu! respunsê cu privire intunecata adjutantulu. Eu te incatenezu la mandatulu generalului cá pre unu tradatoriu de statu, care ai statu in legatura cu turcii.

La vorbele acestea Fedoru devení palidu cá mórtea, pareá cá i se tulburá mintea, se clatiá pe petióre si cându i-lu apucara casacii cá se-lu incateneze cadiu ametitu la pamêntu.

Cu unu típetu de dorere si infiórare se aruncá Anastasi'a pre junele ametitu.

Puçine díle mai târdiu aflamu pre Fedoru inaintea auditoriului militariu, convocatu in caus'a lui, care astadi 'si tiênú ultim'a sesiune. Unu generalu befrânu a càruí façia cicatrisata si incretita de etate manifestá unu sîru lungu de ani de serviciu, presidiá si privirea-i militara precum si a celor'alalti fû atintita asupr'a junelui, care desí palidu cá mórtea, ascultá cu resolutia sentinti'a, carea i se ceteá din partea auditoriului.

„Dupa cum s'a dísu“ fini ace'a „inculpatulu desí nu la marturisirea propria, totusi prin faptulu, cá dóue documente concediate lui sub deobligamentulu cuvêntului de onóre de a nu comunicá cu nime intiesulu acelor'a s'au aflatu între efectele chanului din Crimi'a cadiutu in lupta Caplan Ghirai, fara se póta documentá in ce modu au venitu acele la mân'a lui, si fara se fi facutu aretare numai decâtu despre instrainarea aceior'a dupa cum i impuneá acést'a detorinti'a militara si deobligamentulu luat asupr'a-si, judecatori'a militara fiindu de convingerea cá respectivulu a statu in legatura cu inimiculu, dejudeca unanimu pe fostulu tenente Fedoru Niculaevici Steinheil la mórte,

totusi in sensulu decisiunei prea inalte (ací urmà datulu si numerulu) s'a schimbatu aceea sentintia in condamnare pe viétia la murca silnica in minele de argintu dela Nercinsk. Totulu adusu pre bas'a judecatorésca si dupa prescriptele articiloru de lege militara precum si a schimbarei imperatesci in sentintia."

Ast'feliu fini audítorulu. Ochii membriloru juriului se ficsara asupr'a lui Fedoru. Acest'a pre unu momentu 'si indreptà ochii catra ceriu, dupa aceea vorbí cu unu tonu blându dar' in termini energici:

— Domnii miei! voi a-ti judecatu dupa cum a trebuitu si dupa cum asiu fi trebuitu in su-mi se judecu in loculu vostru. Judecat'a e in contr'a mea, eu nu potu a ve inculpá pentru sentintia, carea me nimicesce. Voi a-ti facutu destulu detorintiei, convingerei si consciintiei vóstre. A-tóte-sciutorulu e numai unulu. Pre acestu unulu — atunci í-si redicà mânile si ochii catra ceriu — 'lu chiemu de martoru, cà eu nu am comisu erim'a, de carea sum invinovatítu. Déca a comisu cine-v'a tradarea celu puçinu nu fúi eu tradatoriulu, si portd'epiulu si colorile Rusiei nu s'au desonoratu prin mine.

Tonulu in care vorbí Fedoru proveni din unu sufletu atátu de nevinovatu, — elu erá asia de convingatoriu, încátu membrii juriului preste voi'a loru fura mișcati de ace'l'a.

— Mai ai de adausu cev'a? întrebà presiedintele de totu mișcatu

— Am o rugare! respunsè Fedoru. Asiu dorí se vorbescu cu comandantulu meu. Generalulu si-a aretatu mai nainte îndestulirea façia de serviciile, care le-am prestatu. Cà o aducere aminte, cà o remunerare pentru acelea, déca au fostu demne de asia cev'a, me rogu de o scurta convorbire cu elu.

Generalulu presiedinte díse încetu cev'a catra unu ofíçieru dintre cei presenti, cari parasi cu graba sal'a. Dupa câte-v'a minute se re'ntórse. Generalulu încuviintiéza audienti'a ceruta, díse ace'l'a. La unu semnu alu presiedintelui doi ofíçieri si unu casacu condusera pre Fedoru la Suwarów.

Cându intrà Fedoru insoçitu de cei doi ofíçieri in sala, generalulu stá tacutu radímatu de mésa si cautà unu tempu aspru in façia nenorocitului, fara se díca vre-unu cuvântu. Privirea petrundietóre a brunetului ochiu se fipsà cu atât'a agerime pre façia lui Fedoru încátu pareá a-i scrutá si cele mai secrete cugete. Façia generalului nu tradá nici mania nici ura, dara cu atátu mai puçinu cev'a urma de compatimire. Elu intrerupsè in urma tacerea.

— Ce voiesci? întrebà pre june in limb'a francea. D.-t'a í-ti sci sórtea, sentintia se va esecutá, si trebue se se esecute.

— Eu sciú, díse Fedoru cu resolutia. Pentru mine nu mai esiste graçia. Déca asiu fi eu miserabilulu de care me tienu ómenii, atunci ori si ce consideratiune façia de mine ar' fi crima.

— D.-t'a te plângi asia dara contra judecatoriloru d.-t'ale? întrebà generalulu.

— De locu nu! 'lu intrerupsè Fedoru. Suntu barbati de totu respectulu si ar' poté face onóre

ori carei armate. Eu in loculu loru inca asiu ff adnsu aceeaasi sentintia.

— Ce voiesci dara? întrebà generalu'u, alu carui ochiu pareá cà voiesce a scrutá tóta trasur'a de pre façia lui Fedoru.

— Eu am o rugare catra escelenti'a vóstra carea nu me atinge pre mine, ci onórea Rusiei si a escelentiei vóstre, respunsè Fedoru. Natur'a lucrului pretinde inse, cà se o facu fara a fi auditu de altu cine-v'a decátu de escelenti'a vóstra.

Suwarow fece semnu adjutantului se se departe din chilia.

— Vorbesce, noi suntemu sênguri, díse dupa aceea generalulu.

— Escelenti'a vóstra! — dupa ce mersè unu pasu mai aprópe de generalu. — Sórtea mea e decisa, eu sum de judecatu, eu sum pierdutu pentru totu-de-a-un'a, nu potu se am decátu o dorintia si aceea e o mórte momentana. Chiar' déca escelenti'a vóstra a-ti fi convinsu despre nevinovati'a mea, nu mi-ar' poté ajutá nemiç'a, chiaru pentru de a dá esemplu trebue se se esecute sentintia, eu credu, cà facu unu servitiu armatei escelentiei vóstre si patriei, déca marturisescu pre unu Dommedieu si pre ómeni, pre sufletu si fericire cà sum nevinovatu, cà eu nu am comisu lasi'a tradare carea mi se atribue, cà eu cadu victima unei malitii. Eu te asecuru pre totu ce am mai scumpu, cà totu ce am disu inaintea juriului e puru adeveru. Eu cà copilu micu am fostu in Ismailu, — eu nu am sciutu acést'a mai inainte de a intrá érasí între murii cetatiei si de a revedé pre amiculu tatalui meu si o amica a copilariei miei. Vorbele care crediúi a le fi întielesu din vorbirea lui Mazuchelli inaintea Seraskirului nu 'mi parura de totu chiare, cà pre bas'a acelor'a se potu motivá o cauza atátu de infiorátore contr'a unui barbatu, pre care eu l'am tienutu cà pre unu binefacatoriu. Tocmai asia fú cu disparerea primului documentu, eu in su-mi am potutu se-lu fi uitatu. Pierderea documentului alu doilea voiámu se o anuntiu escelentiei vóstre, dara sênguru cu mine nu erám in chiaru, se iáu asupr'a-mi tóta via'a, séu se descoperu suspitiunea mea façia de majorulu, carea cresceá din díce mergeá; in totu casulu eu poteámu se o facu acést'a numai dupa unu duelu. Despre aceea, cà Mazuchelli a instrainatu actele, sum chiaru asia de securu, cà si despre nefericirea care mi-a pragatitu-o elu. Trebue cà insusi escelentiei vóstre va venitu batatoriu la ochi, cum de majorului in aceea deminétia, cându erá se se dueleze, i vení in minte se cerce hârtiile chanului ucisu inainte de a se departá de ací Mahsut Ghirai, cà elu numai decátu s'a dusu in biroulu statului majoru, si cà între multele scripte elu a aflatu mai ántáiu acelu documentu. Elu a trebuitu se scia, cà déca documentulu se mai afla inca, mai curêndu ori mai târdiu va trebuí se vie la ivéla, si cà prepusul despre instrainare, care-lu presupunea elu inca mai inainte din neincrederea ce i-am aretatu numai déca va face elu aretare póte fi delaturatu.

Elu a calculatu că-lu va folosi la ocașiunea data că se-si stêmpere poft'a de resbunare fația de mine.

— Si ce motive ai d.-t'a, dise generalulu ficsându-si aspru privirea asupr'a lui Fedoru, că se me abati dela credinț'a, că pre d.-t'a chiaru poft'a de resbunare te-a adusu acolo că se suspitionezi asia cev'a despre majorulu Mazuchelli?

— Esperinti'a, ómenii, consciinț'a sufletului carea o posedu! esclamá Fedoru. Escelenti'a vóstra pentru momentu me poteti tiené de tradatoriu, escelenti'a vóstra poteti crede, că sum destulu de nedemnu a presupune asia cev'a despre unu barbatu care 'si face numai detorinț'a, cându a descoperitu crim'a, dar' va veni tempulu si ór'a cându ve veti convinge de contrariu. In ór'a ajunului perirei miele ve rogu si ve conjuru escelentia! decideti-ve a departá din apropiere-ve si dela armata pre acelu omu periculosu si de nemic'a. — Escelenti'a vóstra vedeti, că rogarea mea e mica si că implinirea ei nu póte se aiba nici o influentia asupr'a tristei si fatalei miele sorti. O miá de mile departatu de aci si condamnatu a munci in sênulu pamêntului nice nu potu sci când-v'a cev'a despre urmarile acelei'a. Indemnulú acestei rogari nu póte fi ur'a ori resbunarea. — Mazuchelli e voluntariu, elu face espeditiunea numai cá spectatoru. Inainte cu câte-v'a dile am auditu din gur'a lui, că in scurtu tempu se va saturá si de ast'a espeditiune. In puterea escelentiei vóstre sta, cá la ocașiunea data se-lu departati séu se-lu tramiteti fara se scie cine-v'a pre o cale onorifica. Oh! escelentia, faceti-me se fiu securu, că eu voiu fi unic'a victima carea o se sature reutatea acelu omu fara de anima.

Suwarow cautá lungu têmpu la june, dupa ace'a incepù: — Eu nu potu, nu trebue se dáu crediementu vorbeloru d.-t'ale. D.-t'a insu-ti trebue se constatezi, că aceste vorbe le audíra barbati de onóre, cari le cumpanirá din tóte punctele de vedere si totusi in urma te condemnéza conformu legiloru. Totulu e fapta complenita, e decisu pentru totu-de-a-un'a. Déca pórtá afora de d.-t'a si alt'einev'a vina, acela sum eu, care ti-am concrediutu hartii de atare natura, cari nu trebuiáu se mérga din man'a mea. Eu am gresitu, cá m'am incrediutu si prin acést'a incredere — fie in ori ce modu — s'a nefericitu unu omu Dorinti'a d.-t'ale, cá Mazuchelli se se departe dela armata, inca nu se póte implini. Elu e acusatariulu si d.-t'a acusatulu, d.-t'a ai fostu aflatu cá culpabilu. Si ace'a ce mi-ai spusu nu póte se aiba influentia asupr'a decisiunei aduse. Ce se va intemplá intemple-se, este unu ochiu a tóte vediutoriulu, care va aflá pre culpabilu, déca ar' fi in mijloculu unei armate triumfatóre, séu de ar' fi in sênulu pamêntului la o adâncime de 1000 de orgii. D.-t'a 'ti vei aflá in acést'a convingere consolarea séu torturele unei desperari omoritórie. Departa-te acuma!

(Wachsmann.)

(Va urmá.)

J. Tanco.

Cronica. — Unu Romanu nemoritoriu. *Gregoriu Hangea* cancelistú pens. in Maieru a facutu din averea s'a adunata cu cea mai mare parsimonia patru fundatiuni. Un'a de 1600 fl. de stipendii pentru teneri studiosi din Maieru, a dóu'a de 400 fl. pentru locitorii din Maieru cari voru suferi pagube in vite, a trei'a de 1000 fl. de stipendii pentru elevi militari, si a patr'a de 1000 fl. pentru teneri ce se voru aplicá la meserii si comerciu.

Inventiune romanésca. *Capitanulu Dimancea* din armat'a romanésca a inventatu unu feliu nou de revolveru, care s'a si primitu a se introduce in armat'a Romaniei. — Guvernulu anglesu a voitú se cumpere acést'a inventiune romána, dar' bravulu capitanu nu a voitú a i-o cedá cu nici unu pretiu.

Dlu Felicianu Branu, studinte de sciintiele teologice la universitatea din Budapesta, a obtinutu celu de antaiu premiu prin lucrarea s'a *despre lips'a religiunei si legatur'a ei nedespartita de moralitate.*

Regenti'a Bavariei. Regele Bavariei Ludovicu II., in unu accesu de alienatiune mentale, s'a aruncatu in laculu de lângá castelulu seu din Berg, tragându impreuna cu sene si pre mediculu *Gudder.* Ambii s'au innecatú. — De rege alu Bavariei s'au proclamatú *Otto*, fratele lui Ludovicu II., care inca fiindu smintitu, nu póte se guverneze; si asié regenti'a Belgiei o va portá principele *Luitpold.*

† **Necrologu** — *Cosma Anca* directore la scól'a normala din Naseudu, care cá invetiatoriu a servitu 38 de ani in activitate, in urm'a unui morbu indelungatu de plamâni in alu 55-lea anu alu vietiei si alu 20-lea anu alu fericitei s'ale casatorii in 21 Juniu 1886 la 10 óre sér'a 'si dadú blândulu seu sufletu in mânilé Creatoriului, deplânsu de soția, fice, gineri si alte numerose rudeni, precum si de toti amicii, cunoscutii si fostii sei discipuli. — Fia-i tierin'a usióra si memori'a eterna!

Diuaristicu. — „Convorbiri pedagogice“ este titlulu unei nóue reviste lunarie aparuta de curêndu la Satulu nou in Banatu. Redactori suntu invetiatorii P. Soic'a si J. Popu Reteganulu. Numerulu primu promite fórte multu. — Cuprinsulu e variatu si bogatu. Editi'a fórte cu gustu, ilustrati'a foto-litografica prea frumósa. — Sumariulu nr lui I: — *Cosma Anca* (cu portretu foto-litograficu si facsimilulu de subscriere). — Salarisarea invetiatoriloru. — Cari copii frecuentéza scól'a mai neregulatu? — *George Lazaru.* — Sughitiulu. — Amintiri din copilaria (culésa pe calea ferata). — Anecdote. — Cronic'a contemporana. — Revist'a diuareloru pedagogice. — Curieru bibliograficu. — Locu de informatiuni. — Gac'tura. — Telefonulu Redactiei. — Pe invetiátore: Cãtra p. t. cetitori. — Insciintiare. Va aparé in fasciculu lunare de 1^{1/2}, — 2 cóle si va costá pâna la sfêrsítulu anului 1886 numai 2 fl. Foto-litografiile alaturate impreuna cu favorurile intinse abonantiloru pretiúiescu cu multu mai multu decâtu competinț'a de abonamentu. — Recomandamú celui mai caldurosu spriginu a preotiloru, invetiatoriloru si tututoru parentiloru acést'a interesanta si frumósa revista.

Abonamentele se potu adresá si la noi.

Proprietariu, Redactoru respundietoriu si Editoru: **Niculae Fekete Negrutiu.**

Gherl'a Imprimari'a „Anror'a“ p. A. Todoranu.